Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

09.02.2021

MIG-212337
00.03.00
MIGDno-2021-248

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Lausuntopyyntönne 5.2.2021, Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain muuttamisesta HE 252/2020 vp

Maahanmuuttoviraston lausunto kausityölain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

Maahanmuuttovirasto kiittää kuulemismahdollisuudesta ja antaa hallintovaliokunnalle lausuntonsa työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellun hallituksen esitysluonnoksen johdosta, jossa ehdotetaan muutettavaksi niin sanottua kausityölakia (907/2017). Muutoksella muun muassa pyritään helpottamaan kausityöntekijän mahdollisuutta vaihtaa työnantajaa Suomessa ollessaan, keventämään työnantajan hallinnollista taakkaa sekä helpottamaan kausityöntekijöiden maahanpaluuta aiemman työnantajan palvelukseen.

Maahanmuuttovirasto on 6.11.2020 ja 9.12.2020 antanut hallituksen esitysluonnosta koskien työ- ja elinkeinoministeriölle lausunnot, joissa virasto on mm. esittänyt näkemyksiä kausityöstä ja sitä koskevasta nykyisestä sääntelystä, osoittanut kausityölakia koskien muutostarpeita, jotka toisivat tehostamishyötyjä sekä kommentoinut ehdotettuja lakimuutoksia ja niiden perusteluja sisällöllisesti. Tässä hallintovaliokunnalle osoitetussa lausunnossa Maahanmuuttovirasto ottaa kantaa varsinkin aikatauluun, jolla ehdotetun lain olisi määrä tulla voimaan sekä nostaa edellisistä lausunnoistaan joitakin seikkoja, joita virasto toivoo huomioitavan lainvalmistelussa paremmin.

Näkemyksiä lain voimaantuloaikataulusta

Luonnoksessa on todettu, *että ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin ennen maatalouden satokauden alkamista vuonna 2021.* Maahanmuuttovirasto näkee voimaantuloaikataulussa merkittäviä haasteita. Vuoden 2021 kausityön hakemussesonki on jo käynnissä, mikä tarkoittaa sitä, että lukuisia kausityöhakemuksia on jo vireillä ja päätöksentekotyö niihin on käynnissä. Kuten Maahanmuuttovirasto on aiemmissa lausunnoissaan työ- ja elinkeinoministeriölle huomauttanut, vaatii lakiehdotuksen mukaisten lainmuutosten toteuttaminen useita järjestelmämuutoksia UMA:an ja Enter Finlandiin; mm. työnantajarekisterin luomista ja työnantajille suunnatun Enter Finland -palvelun kehitystyötä.

Pieniä muutostarpeita voidaan tehdä myös lyhyessä ajassa, mikäli ne priorisoidaan muiden tarpeiden edelle. Esimerkiksi työnantajarekisterin luominen UMA:an on kuitenkin suuri muutos, joka vaatii paljon kehitystyötä ja resursseja. Mikäli laki tulisi voimaan esimerkiksi keväällä aikana, olisi hyvin epätodennäköistä, että työnantajarekisteriä olisi siihen mennessä saatu luotua, koska edes järjestelmämuutosten vaatimaa rahoitusta ei ole vielä saatu. Kesken kauden tuleva lakimuutos tilanteessa, jossa järjestelmäkehitys ei ole valmis, pakottaa keksimään erilaisia tilapäisratkaisuja ja tuottaa Maahanmuuttovirastolle lisää manuaalista työtä. Järjestelmäkehitystyö vaatii myös niitä samoja substanssipuolen resursseja, jotka on nyt varattu kausityölupia koskevaan päätöstyöhön. Näin ollen prosessi ei tulisi tehostumaan, vaan käsittelyaikojen pidentymiseen olisi varauduttava aidosti, kunnes riittävä tekninen alusta on saatu luotua.

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

Nostoja edellisistä lausunnoista

Maahanmuuttovirasto kiinnittää hallintovaliokunnan huomiota myös siihen, että Maahanmuuttoviraston aiemmissa lausunnoissa esille tuomia seikkoja olisi hyvä huomioida lainvalmistelussa paremmin. Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan Maahanmuuttoviraston aiemmissa lausunnoissa nostamat kohdat voimassa olevasta kausityölaista ja lakiehdotuksesta vaatisivat selkiyttämistä, mikäli prosessiin todella haluttaisiin tehostamishyötyjä. Kun on päädytty tekemään muutoksia kausityölakiin ja avaamaan laki, olisi järkevää tehdä muutokset huolella ja myös huomioida viranomaisen näkökulmaa siinä, että laista saadaan työnantajaa ja työntekijää palveleva.

Maahanmuuttovirasto toivoo selkiyttämistä mm. seuraaviin aiemmissa lausunnoissa esille tuotuihin lakiehdotuksen kohtiin:

- Lakiehdotuksen 17 a §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi hyvä huomioida uuden työnantajan lisäämisestä annettavasta todistuksesta perittävä maksu sekä arvioida, että aiheuttaako laki muutostarpeita myös Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta annettuun asetukseen.

- Lakiehdotuksen 17 a §:än mukaisesta todistuksesta ja sitä koskevasta hallinnollisesta menettelystä olisi hyvä saada yksityiskohtaisiin perusteluihin mahdollisimman konkreettinen ja yksityiskohtainen kuvaus. (vaatii mm. huomattavia muutoksia UMA-järjestelmään, jotta sellaiseen lupa-asiaan, joka ei enää ole vireillä, voitaisiin tehdä uusia toimenpiteitä).

- 17 a §:ää koskevissa perusteluissa olisi hyvä huomioida myös tilanteet, joissa uusi työnantaja ei täyttäisi sille laissa säädettyjä edellytyksiä; tulisiko Maahanmuuttoviraston tällöin tehdä päätös, ettei työntekijällä ole oikeutta työskennellä kyseisen työnantajan palveluksessa ja olisiko kyseessä valituskelpoinen päätös, entä mihin työnteko-oikeuden jatkuminen uudella työnantajalla kyseisessä tapauksessa loppuisi.

- 18 §:n, eli maahanpaluun helpottamista koskevan pykälän, perusteluissa todetaan yhtenä sen edellytyksenä, että aiemmin kausityöntekijä olisi *"oleskelunsa ajan noudattanut tässä laissa säädettyjä kausityönteon edellytyksiä"*. Perustelujen sekä säädösluonnoksen muotoilu jättää epäselväksi sen, koskisiko vaatimus kaikkia työnantajia, joille hakija on aiemmin työskennellyt.

- Jäljempänä 18 §:n perusteluissa todetaan, että *"työnantajan vakuutuksessaan antamien tietojen oikeellisuutta voitaisiin seurata Aluehallintoviraston työsuojelutarkastuksella"*. Tältä osin Maahanmuuttovirastossa heräsi kysymys, mikä olisi säännöksen suhde kausityölain 7 §:ään, erityisesti sen 1 momentin 3 kohtaan. Esimerkiksi tiedot verovelkojen hoitamisesta eivät yleensä tule Maahanmuuttovirastolle Aluehallintoviraston kautta.

- 18 §:n perusteluissa todetaan, että *"kyse olisi hakijan omasta ilmoituksesta, johon liittyy työnantajan vakuutus"*. Ainoastaan kausityölain 6 §:ssä on mainittu, että työsuhteen alkamisajankohta on ilmoitettava. Jos maahan palaavalla kausityöntekijällä ei olisi vastaavanlaista ilmoitusvelvollisuutta, ja työnantajan antama vakuutus koskee vain

työehtojen lainmukaisuutta, niin Maahanmuuttovirasto joutuisi kysymään työnantajalta erikseen 8 §:n 3 momentin mukaisesti esimerkiksi työnteon ajankohtaa.

- 18 §:n perusteluissa todetaan, että *"Maahanmuuttovirasto ei asiaa hakemusvaiheessa tutkisi"*. Maahanmuuttovirasto pitää sitä erittäin vahvana rajoituksen viraston toimintaedellytyksiin. Luonnos jättää jokseenkin epäselväksi, mitä ylipäätään pitäisi tai voisi enää tutkia, jos hakija olisi vanha työntekijä, mutta toisaalta samaan työpaikkaan työllistyisi samanaikaisesti myös uusia työntekijöitä, joiden kohdalla voisi tulla ilmi työnantajaan liittyviä epäselvyyksiä. Kumpia seikkoja olisi tällöin pidettävä vahvempina, työnantajan antamaa vakuutusta vai uusien työntekijöiden kohdalla ilmenneitä epäselvyyksiä.

- Lakiehdotuksen 20 §:ssä mainittua kehotusmenettelyä koskien olisi hyvä saada yksityiskohtaisiin perusteluihin tarkempi kuvaus. Lakiehdotuksen perusteluissa olisi hyvä kuvata tarkemmin mm. mihin kehotus perustuu, mihin vaiheeseen kehotusmenettelyä koskeva prosessi olisi tarkoitus ajoittaa ja miten se olisi tarkoitus toteuttaa.

- Lain voimaantulon osalta Maahanmuuttovirasto näkee erityisesti asiakkaiden neuvonnan kannalta haastavana luonnoksen mukaisen siirtymäsäännöksen, että uutta lakia sovellettaisiin myös vireillä oleviin hakemuksiin. Siirtymäsäännös olisi omiaan aiheuttamaan sekavia tilanteita, joissa sekä hakijoiden että työnantajien neuvonta olisi hankalaa.

Maahanmuuttovirasto toivoo lisäksi, että lakiehdotuksen ulkopuolelta huomioitaisiin seuraavat voimassa olevan kausityölain muutostarpeet:

- Kausityölain mukaisiin lupiin liittyvää toimeentuloedellytystä tulisi selkiyttää nykyisestä. Kausityölaki ei ota kantaa turvattuun toimeentuloon. Lain perusteluissa (HE 80/2017 vp) viitataan toimeentuloedellytystä koskevaan ulkomaalaislain 39 §:ään, vaikka sekä TE-toimistot että Maahanmuuttovirasto soveltavat kausityöoleskelulupien ja kausityötodistusten kohdalla ulkomaalaislain 73 §:n 3 momentin mukaista toimeentuloedellytystä.

- Kausityölain 7 §:ään tulisi lisätä maininta työnantajan palkanmaksukyvyn edellyttämisestä silloinkin, kun yritystä ei ole vielä haettu konkurssiin. Kausityölain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan perustelujen mukaan luvan epäämisen perusteena olisi, että työnantajalla ei ole taloudellisia edellytyksiä teettää kausityötä, mutta itse kausityölaissa viitataan vain tilanteisiin, jolloin yritys on joko haettu konkurssiin tai yrityksellä ei ole mitään taloudellista toimintaa.

- Kausityölain 6 §:n 3 momentin kohtaa tulisi selventää siltä osin, kun siinä todetaan, ettei hakija ole noudattanut aiemmasta kausityöhön oikeuttavasta luvasta johtuvia velvoitteitaan. Epäselvää on varsinkin se, viitataanko momentissa tilanteisiin, jossa kausityöntekijä on työskennellyt eri työnantajalla, kuin jota varten lupa on myönnetty, tai tilanteisiin, jossa kausityöntekijä on jäänyt maahan viisumivapauden päätyttyä.

Ylijohtaja Jari Kähkönen

Asiantuntija Laura Suominen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 09.02.2021 klo 11:23. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi Maahanmuuttoviraston apulaispäällikkö, lupa- ja kansalaisuusyksikön johtaja, oikeus- ja maatietoyksikön johtaja, tietohallintojohtaja, digijohtaja, työ ja opiskelu -vastuualueen johtaja, oikeuspäälliköt